

Reactie natuurorganisaties op consultatie wijziging stikstofgebruiksnormen en aandachtsgebieden stikstof

Datum: 7-11-2025

Organisaties: Natuurmonumenten en Natuur & Milieu

Contact: Koenraad Backers

Nederland staat voor de maatschappelijke opgave om het water schoon te krijgen. Schoon water is van levensbelang voor natuur en de mens. Wetenschappers, adviesorganen zoals PBL en Rli en ook de Europese Commissie dringen al jaren aan op ambitieuze maatregelen voor schoon water en de bijdrage van de landbouw daaraan. Het niet voldoen aan deze opgave schaadt de natuur, bedreigt ons drinkwater, de volksgezondheid en levert ook juridische en economische problemen op. Vanuit deze optiek is het teleurstellend dat het Ministerie van LNV, net als in het concept 8^e actieprogramma nitraatrichtlijn (8^e NAP), wederom kiest voor versoepelingen van de mestregels. Natuur en Milieu en Natuurmonumenten roepen het ministerie daarom op tot een heroverweging in het algemeen maatschappelijk belang van schoon water voor iedereen.

1. Onderbouwing van het verwachte effect van de voorgestelde stikstofnormen en aandachtsgebieden ontbreekt.

Zonder doorrekening en analyse van de effecten van de voorgestelde stikstofgebruiksnormen, is het niet vast te stellen of de aanpassingen daadwerkelijk een bijdrage leveren aan het halen van de doelen uit de Nitraatrichtlijn en Kader Richtlijn Water (KRW). Het voorgestelde en al eerder in consultatie gebrachte 8^e NAP is een afzwakking ten opzichte van het 7^e NAP. De conclusie van de ex ante analyse van de WUR was dan ook dat de KRW-doelen met het voorgestelde 8^e NAP niet gehaald gaan worden.

De KRW-koepelrapportage (december 2024) concludeerde dat: *“Ondanks dat fosfor- en stikstofconcentraties in oppervlaktewater zijn gehalveerd sinds de jaren '90, zien we dat in 46 % van de waterlichamen de fosforconcentraties en in 41 % van waterlichamen de stikstofconcentraties nog niet aan de KRW-normen voldoen (RHDHV, Dashboard KRW tussenevaluatie, 2024). Daarnaast zien we voor beide nutriënten de laatste paar jaar een toename in concentraties, welke vanaf 2018 worden versterkt door de droge zomers. De emissie vanuit landbouwgronden blijft de grootste bron van nutriënten. In 2022 draagt deze bron voor 52 % voor stikstof en 53 % voor fosfor bij aan de totale binnenlandse emissie naar de Nederlandse wateren.”* Een aanscherping van het mestbeleid zou daarom te verwachten zijn.

Door het ontbreken van een onderbouwing van de verwachte effecten van de voorgestelde stikstofnormen is een inhoudelijke reactie op deze consultatie zeer beperkt mogelijk. Op basis van de gegevens die er wel zijn, verwachten wij dat de nieuwe stikstofgebruiksnormen juist een verdere afzwakking ten opzichte van het 7^e NAP betekenen. Dat brengt het halen van de KRW-doelen nog verder uit zicht en zorgt ervoor dat er een restopgave later gecreëerd worden. Dit vergroot de onzekerheid voor agrarisch ondernemers en ondermijnt de stabiliteit en geloofwaardigheid van het mestbeleid. Het is ons onduidelijk hoe de Nederlandse overheid dit afgezwakte mestbeleid, dat als een van de belangrijkste pijlers onder het KRW-beleid zou moeten staan, wil verantwoorden richting de naderende deadline van 2027. Het niet halen van KRW-doelen schaadt het economisch belang van vele partijen zoals bedrijven die een herziende vergunningen krijgen.

2. Op basis van de voorgestelde wijzigingen is een afzwakking te verwachten ten opzichte van het 7^e NAP

Vervanging van NV gebieden voor aandachtsgebieden.

Op basis van de meegeleverde kaarten voor aandachtsgebieden is het totale gebied kleiner dan de huidige aangewezen Nitraat verontreinigde (NV) gebieden. Dat betekent dus een versoepeling van het huidige beleid. Hiermee komen de KRW doelen voor nutriënten verder uit zicht.

Verhoging van stikstofgebruiksruimte binnen aandachtsgebieden t.o.v. 7^e NAP

Binnen de aandachtsgebieden worden twee categorieën voorgesteld. Het grootste deel valt binnen categorie 1, daar geldt ongeveer een korting van 10% van de stikstofgebruiksruimte. In de huidige NV gebieden is dat op dit moment 20%. Dit betekent dus een verhoging van de stikstofgebruiksruimte van 10%.

Categorie 2 staat ongeveer gelijk aan de huidige 20% korting voor de meeste regio's, met uitzondering van Zand Zuid en Centraal Zand waar de meeste gewassen een nog hoger korting krijgen (met uitzondering voor gras en mais waar de ruimte juist verhoogd wordt). Echter, de gebieden die vallen onder categorie 2 betreft een veel kleiner gebied t.o.v. de NV-gebieden.

Conclusie

De vervanging van NV-gebieden door het voorgestelde systeem van aandachtsgebieden leidt er per saldo toe dat de totale stikstofgebruiksruimte toeneemt. Zowel de verkleining van het gebied waarin aanvullende beperkingen gelden, als de versoepeling van normen binnen grote delen van die aandachtsgebieden, zorgen ervoor dat er gemiddeld meer stikstof gebruikt mag worden dan onder het huidige beleid.

Gezien de reeds vastgestelde tekortkomingen in het 8^e NAP, waarbij de KRW-doelen voor nutriënten niet worden gehaald, is deze voorgestelde versoepeling onhoudbaar. Deze beleidswijziging brengt de KRW-doelen naar alle waarschijnlijkheid **verder uit zicht** en vergroot de restopgave in plaats van deze te verkleinen.

Ons dringend advies is:

- **Maak eerst een analyse van de effecten van de voorgestelde normen en verandering van NV gebieden naar aandachtsgebieden, voordat deze worden ingevoerd.**
- **Met deze voorgestelde versoepelingen van het 8^e NAP komt het halen van de KRW doelen verder uit zicht. Dit zorgt voor een restopgave en verhoogt de onzekerheid en perspectief voor agrarisch ondernemers. Pas daarom, na analyse, de stikstofgebruiksnormen zodanig aan dat de doelen voor de KRW en Nitraatrichtlijn daadwerkelijk gehaald zullen worden.**

Vanzelfsprekend lichten we deze inbreng graag toe.

Namens Natuur & Milieu en Natuurmonumenten